Последни промени в Закона за авторското право и сродните му права, свързани с колективното управление на авторски права върху произведения на архитектурата

В бр. 28 на „Държавен вестник“ от 29.03.2018 г. бяха обнародвани множество промени в Закона за авторското право и сродните му права /ЗАПСП/, в сила от същата дата. Основната цел за внасянето на проекта на Закона е въвеждането на Директива 2014/26/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 година относно колективното управление на авторското право и сродните му права и многотериториалното лицензиране на правата върху музикални произведения за използване онлайн на вътрешния пазар. Въвеждането на Директива 2014/26/ЕС има няколко основни цели, сред които са детайлното регламентиране на дейността на организациите за колективно управление на авторски права, най-вече по отношение прозрачността на действията им пред членовете и пред обществото, както и създаването на специален механизъм, уреждащ спазването на авторското право при многотериториално използване на музикални произведения по интернет. Държавите членки на Европейския съюз са били длъжни транспонират директивата във вътрешното си законодателство най-късно до 10.04.2016 г. От предварителната оценка на въздействието на ЗИД на ЗАПСП става ясно, че за неизпълнение на това задължение Европейската комисия е образувала срещу страната ни процедура за нарушение № 2016/0260, по която на 07.12.2017 г. е взето решение за сезиране на Съда на Европейския съюз, като ще бъде поискана финансова санкция в размер на 19 121.60 евро на ден.

Промените в ЗАПСП, обнародвани в края на март 2018 година, отнасящи се към закриляните произведения на архитектурата, са минимални и се свеждат пряко до следните му разпоредби: чл. 15, ал. 2 и чл. 24, ал. 1, т. 15, както и § 2, т. 9 от Допълнителните разпоредби (ДР) на закона, съдържаща легалната дефиниция на термина „произведения на архитектурата. Запазено е правото на собствениците на произведения на архитектурата да уточняват начина на извършване на промените на закриляните произведения с организациите за колективно управление на права. Не се променя и принципът за свободно използване без съгласието на носителя на авторското право и без заплащане на възнаграждение на сграда или план с цел реконструкция, ако е извършено след съгласуване със съответната организация за колективно управление на права. В легалната дефиниция, отнасяща се до термина „произведения на архитектурата“, по смисъла на ЗАПСП, както и преди промените се

CR legal DL 2018. Всички права запазени.

включват само произведения, регистрирани от съответната организация.

Все пак основните промени на ЗАПСП по отношение на колективното управление на авторски права засягат и произведенията на архитектурата. По- конкретно, считано от 29.03.2018 г. отпадат изцяло досега съществувалите организации по чл. 40, образувани от авторите за колективно управление на авторските им права, в полза на които те можеха да отстъпят правото да договарят използването на произведенията им по един или повече начини и да събират възнагражденията, произтичащи от тези договори. На тяхно място новият чл. 94а на ЗАПСП въвежда две алтернативи форми за колективно управление на авторски права, а именно:

1. Организация за колективно управление на права /ОКУП/- сдружение с нестопанска цел, което се учредява, управлява и контролира от своите членове – носители на права, и което по договори с носители на права или с друга организация за колективно управление на права, с която има сключен договор за взаимно представителство, е упълномощено да извършва колективно управление на права като негова единствена или основна дейност или това му е възложено по закон;
2. Независимо дружество за управление на права /НДУП/- търговско дружество, което не се притежава и не се контролира пряко или непряко, изцяло или частично от носители на права и е упълномощено по договори с носители на права да извършва дейност по колективно управление на права като негова единствена или основна дейност.

Основната разлика между ОКУП и НДУП, освен в правната им форма, се състои в това, че ОКУП не може да реализира печалба и е длъжна да разпределя и изплаща всички суми, получени от колективното управление на права, между носителите на права, след като удържи необходимото за издръжката на своята дейност, докато НДУП заплаща част от генерираните средства на правоносителите, като задържа остатъка като своя печалба. Също така за разлика от ОКУП, носителите на авторски права не могат да притежават и контролират НДУП. На практика това е една изцяло независима от тях организация.

Измененията на ЗАПСП по отношение на произведенията на архитектурата на

CR legal DL 2018. Всички права запазени.

практика се коренят именно във факта, че законодателят с въведените последни изменения изключва НДУП от тяхното колективно управление, заменяйки „организациите по чл. 40“ от закона в приложимите текстове именно с ОКУП. Също така, доколкото до момента организациите по чл. 40 се образуваха от авторите, т. е. от физическите лица- проектанти, в резултат на чиято творческа дейност е създадено произведението, в заместващите ги ОКУП освен авторите, вече в тях може да членуват и носители на авторски права (физически и юридически лица)- наследници, правоприемници, получилите чрез възмездна сделка авторски права върху архитектурен проект и други, което определено ще разшири неимоверно приложното им поле.

Организациите за колективно управление на права са много близки структурно и по същността си с досега съществуващите организации по чл. 40 и на практика ги наследяват и следва да продължат дейността им. Регистрираните към момента в Министерството на културата две организации по чл. 40, САПЗАПА и АРХДИВАЙС, извършващи колективно управление на авторски права върху проекти на сгради, утвърдени по реда на действащото законодателство (одобрени архитектурни проекти) и авторско право върху сгради (реализирани архитектурни проекти), запазват регистрацията си, като за целта следва да изпълнят определени изисквания, включително да приведат уставите си в съответствие с промените в ЗАПСП в 8-месечен срок от влизането му в сила, съобразно детайлно развитите с измененията нормативни изисквания за дейността в областта на колективно управление на авторски права.

CR legal DL 2018. Всички права запазени.